

Izloži vsak četrtek in velja s poštnino vred ali v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 12 din., pol leta 7 din., četrta leta 4 din. Izven Jugoslavije 25 din. Naročnina se pošlje na upravništvu "Slovenskega Gospodarja" v Mariboru, Koroska cesta št. 5. List se dopolnjuje do odpovedi. Naročnina se plačuje v naprej. Telefon interurban št. 115.

Posamezna številka stane 2 kroni ali 50 para.

Poštnina v državi SHS povzajirana.

Uredništvo: Koroska cesta št. 5. Rokopisi se ne vračajo. Upravištvu sprejema naročnine, inserate in reklamacije. Cene inseratov po dogovoru. Za večkratne oglase primeren popust. Nezapriete reklamacije so poštnine proste. Čekovni račun poštnega urada Ljubljana št. 10.605. Telefon interurban št. 115.

SLOVENSKI GOSPODAR

LIST LJUDSTVU V POUK IN ZABAVO

1. številka.

Maribor, dne 5. januarja 1922.

56. letnik.

Izprijenost samostojnih voditeljev.

Razveljavljanje Kirbiševga mandata.

V parlamentu se je zgodilo dne 29. 1. m. nekaj neverjetnega. Na dnevnem redu je bilo poročilo verifikacijskega odbora o razveljavljanju mandata samostojnega poslanca Ivana Kirbiša. Ob prički volitev v ustavotvorno skupščino se je mariborska volilna komisija zmotila pri štetju oddanih glasov in tako je prišel samostojni kandidat Ivan Kirbiš po krivici do poslanskega mandata. V resnici je pa bil izvoljen kandidat SLS g. Josip Skoberne iz Rajhenbarga.

Poročilo verifikacijskega odbora so sestavili vse v omenjenem odseku parlamenta zastopane stranke. Ko je ta odbor o Kirbiševi zadevi sklepal, se niti eden izmed članov ni protivil uničenju Kirbiševga mandata.

To poročilo verifikacijskega odbora, v katerem se zahteva, naj se popravi pogrešek oziroma krivica, je bilo v omenjeni seji zbornice predmet burne razprave. Razprava ali debata je nudila nepristranskemu opazovalcu žalostno sliko popolnega razpadanja tiste poštenosti, ki je običajna v parlamentih kulturnih narodov. Predsednik samostojnega kluba poslanec Rajer in celjski demokrat dr. Kukovec sta zahtevala, naj se poročilo verifikacijskega odbora vrne, ker se ni rešeno vprašanje o mandatu socialističnega poslanca Zvonimira Bernota. Na ta način sta hotela zavleči razveljavljanje Kirbiševga mandata. Demokrat je priskočil v lumparijo svojemu samostojnemu prijatelju na pomoč.

Všek samostojne nepoštenosti pa je neovrgljivo dejstvo, da so samostojneži zahtevali krivično rešitev tega vprašanja kot pogoj za vstop v Pasičevo vlado.

Ta ogabna lumparija se je ostudila celo predsedniku parlamenta, demokratu dr. Ribarju, ki se je odločno postavil na stališče, da se mora Kirbišev mandat na vsak način razveljaviti, ker je dobil svoj mandat na podlagi nepravilnega štetja glasov. — Dr. Ribar je izjavil, da mora na Kirbiševo mesto priti pravilno izvoljeni poslanec SLS g. Josip Skoberne.

Glasovanje.

Pred glasovanjem o vprašanju Kirbiševga mandata je govoril v imenu Jugoslovanskega kluba poslanec dr. Hohnjec, ki je izjavil, da bi bila sramota za ves parlament, če bi poslanci glasovali proti pravičnemu predlogu verifikacijskega odbora.

Glasovanje je bilo jako zanimivo. Proti poročilu verifikacijskega odbora torej proti razveljavljanju Kirbiševga mandata so glasovali: vsi demokrati, poslanci Slov. samostojne kmetijske stranke in nekateri srbski radikali, katerim je načeloval poslanec Stojanovič. Kljub strasnemu prišku ne-pomirljivih nasprotnikov naše stranke je bil predlog vendar sprejet in s tem je izgubila Samostojna kmetijska stranka en mandat.

Povsem nam je razumljivo, da se je članov Jugoslovanskega kluba, po glasovanju polasila sila razburjenost. Poslanec Goslinčar je odločno protestiral proti takemu postopanju vladnih strank, ki rušijo s svojimi umazanostmi ugled parlamenta. Med tem, ko je Goslinčar govoril, so člani Jugosl. kluba klicali, da je sramota za radikale, ker sodečujejo s takimi lopovi, kakor so demokrati in samostojni. — Razburjenje je bilo silno.

Min. Pucelj napada naše poslance!

V tem hrupu in trušču se je minister Pucelj dvignil s sedeža ter šel proti klopi Jugoslov. kluba. Istočasno je naš poslanec Sušnik izjavil, da je Samostojna stranka skušala z državnim denarjem vplivati na izid glasovanja. Pucelj je hotel poslanca dr. Smraka in Sušnika dejansko napasti, kar se mu pa ni posrečilo. Na to je predsednik seje zaključil, demokrati in samostojni poslanci ter ministri pa so odšli na posvetovanje, ali se naj še enkrat glasuje o predlogu verifikacijskega odbora.

Predsednik dr. Ribar je čez nekaj časa odredil ponovno glasovanje. Pri drugem glasovanju so se izrekli za razveljavljanje Kirbiševga mandata vsi radikali, vsi srbski demokrati (slovenski liberali in samostojni so glasovali proti; op. uredn.) in vsa opozicija (protivladne stranke). Istočasno je zbornica razveljavila mandat socialista Bernota. Tako je zmagała pravica nad krivico. Pomisliti je treba, da so vladne stranke v verifikacijskem odboru nalašč zavlačovale rešitev spornega mandata Kirbiš-Skoberne. Na nepošten način je Kirbiš glasoval za vidovdansko ustavo in tako so si vladne stranke pridobile en krivičen glas.

Samostojni zaupniki se pridružujejo zemljoradnikom.

Vsa znamenja kažejo, da se nahaja Samostojna kmetijska stranka v razsulu. 28. 1. m. se je namreč vršil v Celju zbor zaupnikov SKS za celjsko okrožje. Na drugem zborovalšču so zborovali zemljoradniki, t. j. srbska kmetijska stranka; komaj so sa-

mostojneži otvorili svoje zborovanje, je velik del nezadovoljnih zaupnikov odšel k zemljoradnikom. Tam so jih sprejeli: tajnik zemljoradniške stranke Komadnič, dr. Prohaska, dr. Smolaka in dr. Novačan, izdajatelj celjskega lista "Nova vas". Nezadovoljneži iz samostojnih vrst so se takoj priključili srbski stranki zemljoradnikov. Ustanovili so pripravljalni odbor za ustanovitev slovenske podružnice srbskih zemljoradnikov.

Jasno je torej kot beli dan, da se zviša Samostojna kmetijska stranka v smirnem boju. Njeni pristaši jo zapuščajo, kakor podgane potapljačsko ladjo. Iz profitarstva in pohlepa po oblasti se dobrikajo samostojneži sedaj tistim zemljoradnikom, ki so jih radi ne poštenosti vrgli iz svojega kluba. — Slovensko kmetstvo ljudstvo, ti imaš pač najboljši dokaz, da so voditelji te umirajoče stranke ogoljufali svoje volilce in s svojo umazano, hlapčevsko politiko osramotili tvoje poštenje.

Kraljev dvor.

Vlada je izdelala poseben zakon, ki predlog o uredbi kraljevega dvora. Po tem predlogu bo imel kralj kot poglavar države in vrhovni zapovednik vojske okoli sebe dve vrsti dvornosti: civilno in vojaško. Civilna dvorska uprava se deli v tri oddelke: maršalati dvora, kralj, pisarno in upravitelstvo dvora. Vojaški dvorniki so adjutanti in ordonančni oficirji; na čelo jim je prvi adjutant. — Celotnemu dvoru načeluje minister dvora, čegar posebna dolžnost obstoja v tem, da skrbi za dostojni sijaj kralja, dvora v vseh dogodkih javnega življenja v državi. Minister kralj. dvora ima čim izrednega poslanika in opo-moženega ministra. Maršalatu načeluje maršal, istočako v činu izrednega poslanika. Njegov pomočnik je prvi ceremonijar. Kraljevo pisarno vodi šef kralj. pisarne. V njej so zaposleni 3 tajniki; od teh je eden osebni tajnik kralja. V upravitelstvu dvora, ki ga vodi upravnik, bodo službovali: blagajnik, knjigovodja, ekonom, telesni zdravnik, advokat in dvorski duhovnik. Kot dvorski službi sta zamišljeni: služba nadzornika kraljevo kupa in opravo nadzornika kraljevega dvora. Ako se kralj oženi, pa dobi kraljica za svojega največjega dvorskega uradnika kraljičinega komornika, osebnega tajnika, kot žansko časno službo pa dvorske gospe in gos-podične, katerim zapoveduje "rhovna dvorska dama, ki nosi v znak svoje visoke službe kraljičine začetke črke s krono. Ostali člani kralj. doma, eso-

bito otroci, dobijo po potrebi bitle, ordonance, vzgojitelje, profesorje, in dvorske dostojanstvenike po predlogu vojnega ministra.

Kdo dobiva vojno odškodnino?

Iz državne blagajne se izdajajo ljudem vojne odškodnine. To je lepo in potrebno, vojne rane morajo zaceliti, izgube se morajo kolikor je mogoče nadomestiti in povrniti. Delavni sloji so v vojni največ trpeli, skoraj vsak drugi nosi kako škodo, ta uničeno zdravje, razbite ude, drugi pa grobove svojih dragih. To je po naših vaseh in mestih, lahko si pa mislimo in predstavljam, kako bo šele tam, kjer so divjali boji in kjer je skozi leta gospodarila tuja soldateska!

Razni srbski in črnogorski kraji so bili torišče hudih bojev in dežela je par let ječala pod tujo vojaško upravo, zato je pa razumljivo, da se haš tu kaže vprašanje vojne odškodnine kot zelo nujno in važno. Takoj po preobratu, ko so tuje čete zapustile v deželi velike vrednosti in množine svojega blaga, se je začelo to vprašanje, utili so se ga pa brezvestni izkorističevalci in tako je danes "vojna odškodnina" pravi zasmeh vseh, ki so v vojni zares trpeli.

Znano nam je, da so si nekateri srbski politiki in prvaki nakupili — med vojno velikaška premoženja in ravno tem ljudem in njihovim ljubljencem se deli danes še — vojna odškodnina. V Beogradu je urad, ki sprejema prošnje raznih "škodovancev" in razkazuje odškodnine in če povemo, da se bili visoki uradniki tega urada prvi, ki so dobili vojno odškodnino, je že s tem toliko oblaseno, da si lahko vsak predstavlja, kako posluje ta urad in kdo sploh lahko pride do te odškodnine. Za primer naj služi nekaj "vojnih žrtev":

Beograjski urar in zlatinar, ki je imel pred vojno in ima tudi sedaj prav dobro trgovino, je dobil 50.000 dinarjev, ker je navedel v prošnji, da je bila njegova trgovina oškodovana pri obstrajevanju Beograda. Koliko je na tem resnice, se ne ve, gotovo je pa to, da je bil mož bogat pred vojno in da je bogat po vojni. Se večjo podporo je dobil lastnik neke beograjske tiskarne. Bogzna zakaj? Njegova tiskarna je obračovala ves čas in možu je šla vojska samo mimo nosa. Pa še lepši "škodovanci" so se pokazali! Tako priha neka gospodična, ki je z nekim visokim gospodom v zelo dobrem in tesnem znanstvu, z zahtevo,

Zaklad na otoku.

Iz angleškega prevedel Paulus.

(Dalje.)

"Prosim, gospod kapitan", se je oglašil Jack, "ali naj ustrelim, ako tuga vidim?"

"To se razume!" je zavpil kapitan.

"Hvala vam, gospodi!" je odgovoril Jack s svojo mirno uljudnostjo.

Spet je bilo nekaj časa vse tiho.

Jackovo vprašanje je poživilo na-šo pozornost, oči in ušesa, vse je bilo napeto, puške so stoneli na rokah, pripravljene za strel, kapitan pa je stal sredi koč s stisnjenimi ustnicami in nagubanim čelom.

Nekaj sekund je tako minilo.

Kar hipoma dvigne Jack puško k tlen in ustrel!

In ni še utihnil strel, ko se že oglašati tudi odgovor od zunaj, strel za strelom, na vseh štirih straneh koč je pokalo. — Nekaj krogel je priletelo v steno, pa nobena ni prodrla. In ko se je razkadil dim, je bil gozd tih in prazen krog nas, kakor kedaj poprej. Niti vejica se ni zganila, niti ena puškina cev ni izdala, kje niti sovražnik.

"Ste zadeli svojega moža?" vprašal je kapitan.

"Ne, gospodi!" je odgovoril Jack.

"Mislim, da ne."

"To je vsaj odkritosrčna beseda", je goved kapitan. "Nabašite mu puško, Jim! — Koliko mislite da jih je bilo na vaši strani, gospod zdravnik?"

"Natančno vem, koliko!" je odgovoril dr. Livesey. "Trije strelci so padli. Trikrat se je zablistalo, dvakrat čisto blizu skupaj in enkrat boli ob strani."

"Trije!" je ponavljal kapitan. — "In koliko pri vas, gospod Trellawney?"

Topot odgovor ni bil lahek. Precej strelcev je prišlo od severa, sedem jih je računal graščak, osem ali devet pa Gray. Na vzhodu in na zapadu je padel le po eden strel.

Jasno je torej bilo, da so name-ravali napad od severa in da so nas od drugih strani hoteli le samo nadlegovati.

Pa kapitan Smollett svojih načrtov ni izpremenil. Če se upornikom posreči, da pridejo čez plot, je dejal, bodo zasedli vsako nezavarovano strelno luknjo in kakor zajec nas bodo popihali v naši lasni trdnjavi.

Nismo imeli mnogo časa za taka premišljevanja.

V hipu se je z glasnim krikom usula iz goščave na severu četa upornikov in skokoma hitela proti nam. — Obenem se je ponovilo streljanje na vseh drugih straneh, krogla je pri-zvižgala skozi vrata in razbila zdrav-niku puško na kosce.

Uporniki so plezali čez plot kakor opice. Graščak in Gray sta streljala neprenehoma. Trije so padli, eden čez plot na dvorišče, dva nazaj, odkoder sta prilezla. Od teh dveh pa je bil eden najbrž huje prestrašen nego ranjen, v trenutku se je spet pobral na noge in je izginil v goščavi.

Dva sta obležala, eden je zbežal, štirje pa so priplezali čez plot. Iz goščave sem pa jih je kakih sedem ali osem nepretrgoma pa brezuspešno streljalo, vsak je bil najbrž preskrbljen s par puškami.

Tisti štirje, ki so prišli čez plot, so mahoma planili po griču navzgor proti koči. Divje so kričali v teku in iz gozda so jih tovariši navduševali s svojim vpitjem. Naši so seveda streljali, pa napadalci so bili tako nagli, da nobeden ni bil zadet. Kot bi trenil so bili pri koči in so padli nad nas.

Glava Andersona, drugega mor-narja, se je prikazala pri srednji strelni luknji.

"Nad nje! Vsi nad nje!" je vpil z bobnečim glasom.

Drugi ugnik je zagrabil Hunterovo puško za cev, mu jo izvil iz rok, je sunil skozi strelno luknjo in zadel Georgea Huntera v prsi, da je siro-mak nezavesten zdrknul na tla. Tretji je pridiral okoli koč, planil skozi vrata in se lotil zdravnika s svojim dolgim nožem.

Naš položaj se je čisto izpremenil. Trenutek poprej smo varno kriti v koči streljali na sovražnika, ki ni bil zavarovan — sedaj pa smo imeli napadalce v trdnjavi in se nismo imeli kam skriti.

Koča je bila ož streljanja polja-dima. To nas je še kolikortoliko zebilo. Vojte in zmeda, bliski in strel iz samokresov in glasen, obupen krič — vse to mi je donelo na ušesa. Vmes pa sem čul kapitana:

"Ven, fantje! — Napadite jih zunanaj! Z noži!"

Popadel sem nož, poleg mene je nekdo zagrabil za drugega in se vsekal preko prstov.